

งูเห่าพ่นพิษสยาม
Naja siamensis Laurenti, 1768
Indochinese spitting cobra

งูเห่าพิษสยาม – *Naja siamensis* Laurenti, 1768

ลักษณะ ฐขนาดตัวค่อนข้างใหญ่ (จากปลายปากถึงรูก้น 1,180 มิลลิเมตร และหางยาว 255 มิลลิเมตร) หัวสั้นและแบน ส่วนของหัวกว้างใกล้เคียงกับลำคอ ส่วนปลายของหัวมน ตาค่อนข้างเล็ก หางค่อนข้างยาวและส่วนปลายของหางเรียว ผิวหนังลำตัวมีเกล็ดปกคลุมและพื้นผิวเป็นมัน เกล็ดบนหัวเป็นแผ่นกว้าง เกล็ดบนหลังและทางด้านบนของหางมีพื้นผิวเรียบ เกล็ดท้องขยายกว้าง เกล็ดใต้หางเป็นแถวเดี่ยว เกล็ดรอบลำตัวในตำแหน่งกึ่งกลางตัวจำนวน 21 เกล็ด เกล็ดท้องจำนวน 175 เกล็ด และเกล็ดใต้หางจำนวน 57 เกล็ด

ฐชนิดนี้มีสีลำตัวแปรผัน (อาจขึ้นอยู่กับพื้นที่การแพร่กระจาย) เพราะบางพื้นที่มีลำตัวสีน้ำตาลอมเขียว บางพื้นที่มีลำตัวสีเขียวอมเทา บางพื้นที่มีสีลำตัวน้ำตาลดำ และบางพื้นที่มีลำตัวสีขาวกับสีดำ (อาจเรียงตัวสลับเป็นปล้อง หรือเรียงตัวไม่เป็นระเบียบ) และด้านหลังของคอมีลวดลายสีครีมหรือสีขาว (เรียก “ดอกจัน”) ที่มีรูปร่างแปรผันเช่นเดียวกับสีลำตัว อาจเป็นรูปร่างวงแหวนเดี่ยว (monocellate หรือรูปตัวโอภาษาอังกฤษ) หรือเป็นรูปร่างวงแหวนคู่ (binocellate หรือรูปตัวยูหรือตัววีภาษาอังกฤษ) หรือไม่มีดอกจัน (acellate) แต่ที่พบในสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกกราชมีลำตัวสีน้ำตาลดำและไม่มีดอกจัน ส่วนบนของลำตัวสีคล้ำกว่าส่วนล่างของลำตัว เกล็ดบนหลังและด้านบนของหางมีขอบแผ่นเกล็ดสีเข้ม คางและใต้คอสีขาว ด้านท้องในช่วงต้นมีสีขาวที่มีแถบสีดำพาดขวางแต่ในช่วงท้ายสีขาว และใต้หางสีขาวอมเทา

การแพร่กระจาย เวียดนาม กัมพูชา ในประเทศไทยพบทุกภาคของประเทศ ในพื้นที่สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกกราชพบในป่าเต็งรังและในป่าดิบแล้ง

พื้นที่อาศัย ตามพื้นล่างของป่า

นิสัย อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ค่อนข้างชื้นและส่วนมากออกหากินเวลากลางคืน แต่อาจหากินในช่วงบ่ายใกล้ค่ำด้วย หากินอยู่บนพื้นดิน แต่ว่ายน้ำได้ดีและเลื้อยขึ้นต้นไม้ได้ หลบซ่อนตัวอยู่ในซอกหรือโพรงของต้นไม้หรือใช้รู/โพรงของสัตว์อื่น เมื่อถูกรบกวนจะยกหัวและส่วนต้นของลำตัว (ประมาณ 1/3 ของความยาวลำตัว) ตั้งตรงขึ้นมาจากพื้นดิน แผ่กางส่วนของลำคอแบนราบและขยายกว้างกว่าลำตัว (เรียก “แผ่แม่เบี้ย หรือ แผ่พังพาน”) การแผ่แม่เบี้ยเกิดขึ้นเนื่องจากกระดูกซี่โครงของกระดูกคอเป็นชิ้นยาว โดยเฉพาะกระดูกคอข้อที่ 9 กับข้อที่ 10 จะยาวมากที่สุด และทำให้การแผ่แม่เบี้ยมีรูปร่างกลมรี (ในสภาวะปกติที่งูเห่าไม่ได้แผ่แม่เบี้ย กระดูกซี่โครงของกระดูกคอจะเอนไปทางด้านท้ายตามความยาวลำตัว) พบหัวลงมาและตั้งฉากกับส่วนต้นของลำตัวที่ตั้งตรง โยกลำตัวที่ยกตั้งตรงขึ้นมาไปทางด้านหน้าและไปทางด้านหลัง แลบลิ้นเป็นระยะ ขณะเดียวกันพองลำตัวให้ใหญ่กว่าปกติ หายใจเข้าและหายใจออกแรงให้เกิดเสียงดัง (ที่มาของชื่อ “งูเห่า”) แล้วพ่นน้ำพิษออกมาเป็นละออง การพ่นน้ำพิษของงูเห่าชนิดนี้เนื่องจากพื้นเขี้ยวมีรูเปิดทาง

ด้านหน้าและอยู่สูงขึ้นมาจากส่วนปลายของพินเขี้ยว และบางครั้งจะพ่นน้ำพิษโดยไม่แผ่แม่เบี้ย ไม่สร้างรังเพื่อใช้วางไข่แต่มีพฤติกรรมเฝ้าไข่ โดยเสาะหากองใบไม้แล้วมุดเข้าอยู่ใต้กองใบไม้เพื่อวางไข่ การเฝ้าอาจเฉพาะเพศเมียตัวเดียว หรือทั้งเพศผู้และเพศเมียช่วยกันเฝ้าไข่

สถานภาพ ไม่ได้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และไม่มีสถานภาพเพื่อการอนุรักษ์ตามเกณฑ์ของ Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning (2005) และตามเกณฑ์ของ IUCN (2008) ในพื้นที่สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกกราชพบได้น้อยครั้ง